

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 5/08-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júna 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho prerokoval sťažnosť M. K., P., zastúpeného advokátom JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/95, za účasti Okresného súdu Prešov, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/95 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Prešov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/95 konal bez zbytočných prietahov.

3. M. K. priznáva finančné zadostučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Prešov povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť M. K. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisídvstodeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. októbra 2007 doručená sťažnosť M. K., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/95.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobným návrhom podaným okresnému súdu 16. novembra 1995 domáhal ochrany osobnosti proti Ing. J. A. (ďalej len „odporca“ alebo „odporca v 1. rade“) z dôvodu, že odporca o jeho osobe rozširoval nepravdivé skutočnosti vo veci prešetrovania likvidácie poisťnej udalosti č. 51-17086/50 znejúcej na meno Ľ. J. Vec bola okresným súdom zaevidovaná pod sp. zn. 13 C 217/95.

Sťažovateľ uviedol, že okresný súd po podaní žaloby a úkonoch smerujúcich k príprave pojednávania vo veci pojednával 15. decembra 1995, 17. januára 1996

a 7. februára 1996. Ďalšie pojednávanie sa v predmetnej veci uskutočnilo až 31. júla 1998. S odstupom takmer štyroch rokov okresný súd vykonal ďalšie pojednávania a napokon až 12. marca 2003, teda po siedmich rokoch od začatia súdneho konania, vydal rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol. O odvolaní sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 30. augusta 2004 tak, že zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd na pojednávaní 2. februára 2005 vyniesol v predmetnej veci rozsudok, ktorým opätovne rozhodol o zamietnutí žaloby sťažovateľa. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd na pojednávaní 28. novembra 2005 uznesením rozhodol o zrušení rozsudku súdu prvého stupňa a vrátení veci na ďalšie konanie.

Sťažovateľ uviedol, že po vrátení veci okresný súd vo veci pojednával 24. mája 2006, 7. júna 2006, 21. júna 2006, pričom ostatné pojednávanie vo veci uskutočnil až po roku -27. júna 2007.

Sťažovateľ podal 28. mája 2002 predsedovi okresného súdu sťažnosť proti porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Dňa 27. januára 2003 sťažovateľ podal obdobnú sťažnosť aj predsedovi krajského súdu. Napriek tomu jeho vec vedená okresným súdom nie je ani po dvanástich rokoch právoplatne rozhodnutá.

Podľa názoru sťažovateľa postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k porušeniu jeho označených základných práv.

Sťažovateľ v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd vydal nasledovný nález:

„1. Právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Prešov, porušené bolo.

2. M. K. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300.000,- Sk (slovom: tristotisíc slovenských korún) titulom porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods.

1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré je Okresný súd Prešov, povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia JUDr. I. R., advokátovi, vo výške 6.296,- Sk (za 2x úkon právnej služby po 2.970,- Sk - prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti na Ústavný súd SR, 2x režijný paušál po 178,- Sk) na jeho účet do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 5/08-11 z 10. januára 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 22. februára 2008. Vo vyjadrení po podrobnom opísaní skutkového stavu vo veci uviedol, že „išlo o komplikovaný spor týkajúci sa ochrany osobnosti, ktorý pozostával nielen zo slovného napádania, ale vo veci sa vykonávali tri znalecké posudky, v dôsledku toho, že išlo o zisťovanie pravosti podpisov na podaniach, ktoré medzi účastníkmi konania prebehli. Práve vzhľadom na túto okolnosť vo veci prebiehalo opakovane oboznamovanie sa so znaleckými závermi a následne boli vznášané námietky a pripomienky k veci. Okrem toho vo veci konalo v priebehu tohto konania viacero sudcov, dvaja z nich v dôsledku postupu na súd vyššieho stupňa, prestali vykonávať funkciu sudcu na Okresnom súde v Prešove a vec bola stále pridelená novokonajúcemu sudcovi, ktorý sa musel oboznámiť s obširným materiálom.“

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 6. marca 2008 k vyjadreniu predsedu okresného súdu uviedol, že s ním nesúhlasí, pričom okrem iného poukázal na nasledovné skutočnosti:

«Sťažovateľ poukazuje predovšetkým na celkovú dĺžku súdneho konania, a to takmer 13 (trinásť) rokov odo dňa podania žaloby. Občianske súdne konanie je pritom riadené zásadou rýchlosti a hospodárnosti tak, aby stav právnej neistoty bol odstránený čo najrýchlejšie. V predmetnej právnej veci však občianske súdne konanie nespĺnilo svoj účel.

Sťažovateľ poukazuje na to, že žalobu podal dňa 16. 11. 1995, pričom v období od roku 1996 (13. 5. 1996) do roku 1998 (31. 7. 1998) nebol vytýčený žiadny termín pojednávania a žiadne pojednávanie sa vo veci neuskutočnilo.

Pokiaľ z tvrdení Okresného súdu Prešov zrejme vyplýva, že sa tak stalo z dôvodu, že vec bola pridelená v máji 1997 (z dôvodu odchodu sudcu na súd vyššieho stupňa) novokonajúcej sudkyňi a po pridelení veci a naštudovaní spisového materiálu dňa 2. 2. 1998 bol stanovený termín pojednávania vo veci 31. 7. 1998, je potrebné poukázať na ustálenú judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej takáto skutočnosť nemôže byť na ľarchu účastníkovi konania...

Pokiaľ ide o zložitosť veci a jej komplikovanosť vzhľadom na viaceré znalecké posudky vo veci, na čo sa odvoláva Okresný súd Prešov vo svojom vyjadrení, je potrebné konštatovať, že už prvý znalecký posudok vypracovaný PhDr. J., znalkyňou z odboru písomoznalectva, vylúčil sťažovateľa ako pisateľa sťažnosti sporného materiálu znejúceho na meno „J.“. Tento znalecký posudok bol Okresnému súdu Prešov doručený dňa 18. 2. 1997 a sťažovateľ sa k nemu, po jeho doručení sťažovateľovi, písomne vyjadril dňa 20. 6. 1997 tak, že so znaleckým posudkom súhlasí. Tu je potrebné uviesť, že najbližšie pojednávanie po doručení uvedeného znaleckého posudku súdu (dňa 18. 2. 1997) sa uskutočnilo až dňa 31. 7. 1998. Opätovne poukazuje pritom sťažovateľ na to, že odchod sudcu na súd vyššieho stupňa a pridelenie veci novému sudcovi a následné naštudovanie spisu (v tom čase mal súdny spis oproti súčasnosti „iba“ 169 strán) nemôže byť na ľarchu účastníkovi konania, ktorý sa domáha ochrany alebo určenia svojho práva.

Napriek súhlasnému stanovisku sťažovateľa so znaleckým posudkom nezávislého a nestranného znalca Okresný súd Prešov pribral do súdneho konania ďalšieho znalca na preskúmanie znaleckého posudku PhDr. J., čo viedlo v konečnom dôsledku následne

k preskúmaniu oboch znaleckých posudkov ústavom, a to Kriminalistickým a expertíznym ústavom PZ v Bratislave...

S poukazom na to, že od podania žaloby dňa 16. 11. 1995 nebolo do dnešného dňa právoplatne rozhodnuté, a to bez viny sťažovateľa, má sťažovateľ za to, že v konaní došlo k zbytočným priet'ahom.»

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, ako aj vyslovenia porušenia svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/95.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (II. ÚS 61/98, IV. ÚS 59/03) a tento účel možno dosiahnuť až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03).

K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98, III. ÚS 127/03). Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni

stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil so žiadosťou na súd (IV. ÚS 195/02).

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Z hľadiska prvého kritéria, či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na predmet namietaného konania, ktorým je rozhodovanie o nároku na ochranu osobnosti, možno vec považovať za skutkovo zložitú, keďže vyžaduje uskutočniť časovo náročné dokazovanie predovšetkým znaleckým posudkom, ako aj vyjadreniami a výpoveďami účastníkov, svedkov, zaobstaraním a vyhodnotením listinných dôkazov. Z právneho hľadiska ústavný súd nepovažoval predmetné konanie za zložené. Spomínaná skutková zložitosť veci však nemôže ospravedlniť obdobia nečinnosti okresného súdu a ani jeho neefektívny postup.

Pokiaľ ide o povahu veci, ústavný súd vzal do úvahy, že predmetom namietaného konania je rozhodovanie o nároku na ochranu osobnosti. Spory o ochranu osobnosti sú podľa názoru ústavného súdu svojou povahou mimoriadne citlivé už aj z toho dôvodu, že smerujú k ochrane základného práva upraveného v čl. 19 ods. 1 ústavy, pričom rozhodnutia

súdob v takýchto sporoch môžu spravidla efektívne naplniť svoj účel len vtedy, ak sú vydané v primeranom čase od podania žaloby. Čím je čas od podania žaloby po právoplatné rozhodnutie vo veci dlhší, tým viac je, práve v sporoch o ochranu osobnosti, nižšia miera jeho efektivity (II. ÚS 131/03).

Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd na základe svojich zistení konštatoval, že ním podané návrhy na doplnenie dokazovania (výsluchom viacerých svedkov), podaná námietka zaujatosti vybavujúcej sudkyne, podané odvolania proti rozhodnutiam okresného súdu (uzneseniu o odmene znalkyne, rozsudku z 12. marca 2003, rozsudku z 2. februára 2005), ako aj viaceré zmeny žalobného petitu mali nesporne negatívny vplyv na doterajšiu neprimeranú dĺžku namietaného konania. Na druhej strane podľa právneho názoru ústavného súdu vysloveného už v skorších rozhodnutiach, využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi (Občianskym súdnym poriadkom) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prieťahy (I. ÚS 31/01).

Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu v namietanom konaní.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti sťažovateľa, vyjadrení účastníkov konania a hlavne zo spisu okresného súdu sp. zn. 13 C 217/95 zistil, že sťažovateľ sa návrhom podaným okresnému súdu 16. novembra 1995 domáhal ochrany osobnosti, keď žiadal, aby sa odporca zdržal rozširovania nepravdivých informácií, že sťažovateľ je pisateľom sťažnosti vo veci E. J. a falšovateľom jej podpisu.

Návrhom podaným Krajskému súdu v Košiciach 31. októbra 1995 sa odporca v 1. rade spolu s J. F. (ďalej len „odporca v 2. rade“) domáhali proti sťažovateľovi, aby sa zdržal rozširovania nepravdivých tvrdení o ich osobách. Prípisom zo 7. decembra 1995

Krajský súd v Košiciach postúpil vec vecne a meritórne príslušnému okresnému súdu, kde bola zaevidovaná pod sp. zn. 13 C 241/95.

Okresný súd už 23. novembra 1995 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľ zaplatil 29. novembra 1995.

V období od 5. decembra 1995 okresný súd vykonával úkony nevyhnutné pre rozhodnutie o žalobe sťažovateľa. Tieto spočívali v nariadovaní a odročovaní termínov pojednávani z dôvodov na strane sťažovateľa (15. decembra 1995, 17. januára 1996), v prerokúvaní veci (7. februára 1996, 13. marca 1996), ďalej okresný súd vydal uznesenie z 13. marca 1996, ktorým spojil na spoločné konanie a rozhodnutie veci vedené pod sp. zn. 13 C 217/95 a sp. zn. 13 C 241/95 s tým, že takto spojené veci sa budú ďalej viesť pod spoločnou sp. zn. 13 C 217/95. Pojednávanie uskutočnené 3. mája 1996 okresný súd po výsluchu účastníkov konania odročil za účelom výsluchu navrhovaných svedkov dožiadanými súdmi a za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Následne okresný súd prípismi zo 14. mája 1996 dožiadal o výsluch svedkov Okresný súd Košice I, Okresný súd Nitra a tiež Okresný súd Humenné a Okresný súd Svidník. Uznesením zo 16. mája 1996 okresný súd pribral do konania znalca z odboru grafológie PhDr. R. J., ktorej prípisom z 18. júna 1996 zaslal spisový materiál. Po predchádzajúcej urgencii okresného súdu z 15. októbra 1996 znalkyňa predložila znalecký posudok až 18. februára 1997.

Vypracovaný znalecký posudok okresný súd doručoval účastníkom konania až 19. júna 1997. Sťažovateľ zaslal okresnému súdu svoje súhlasné stanovisko k znaleckému posudku 24. júna 1997. Keďže odporca sa k znaleckému posudku nevyjadril, okresný súd ho prípisom z 26. augusta 1997 urgoval na zaslanie vyjadrenia. Z dôvodu pobytu na liečení a žiadosti o predĺženie lehoty na vyjadrenie odporca zaslal svoje stanovisko až 23. októbra 1997, v ktorom namietal objektívnosť a správnosť znaleckého posudku a žiadal okresný súd o vypracovanie kontrolného znaleckého posudku s tým, že podrobné zdôvodnenie predloží dodatočne.

Po pridelení veci novej zákonnej sudkyňi 2. februára 1998 okresný súd nariadil termín pojednávania na 31. júl 1998, na ktorom odporca navrhol kontrolné znalecké dokazovanie. Uznesením zo 7. augusta 1998 okresný súd pribral do konania znalkyňu PhDr. M. M. Po viacerých urgenciách zo strany okresného súdu (16. októbra 1998, 5. februára 1999 a 23. apríla 1999) znalkyňa vypracovala znalecký posudok a doručila ho okresnému súdu až 11. júna 1999.

Prípisom z 28. júna 1999 okresný súd zaslal znalecký posudok účastníkom konania na vyjadrenie a nariadil termín pojednávania na 11. október 1999.

Uznesením z 18. júna 1999 okresný súd priznal znalkyňi trovy v sume 12 300 Sk, proti ktorému sťažovateľ podal odvolanie. Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 432/99 z 22. septembra 1999 uznesenie okresného súdu zmenil a znalkyňi priznal odmenu v sume 9 262,50 Sk.

Pojednávanie nariadené na 11. október 1999 bolo odročené (nekonalo sa) z dôvodu, že znalkyňa (napriek urgencii okresného súdu zo 7. októbra 1999, 8. októbra 1999 a 16. novembra 1999) spis okresnému súdu do termínu pojednávania nevrátila.

Dňa 20. marca 2000 sťažovateľ doručil okresnému súdu námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi. Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Nc 36/2000 zo 17. mája 2000 rozhodol, že sudkyňa nie je vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 13 C 217/95. Predmetné uznesenie bolo okresnému súdu doručené 25. mája 2000.

Uznesením z 12. júla 2000 okresný súd za účelom preverenia pravosti podpisov pribral do konania Kriminálny ústav Policajného zboru Slovenskej republiky Bratislava (ďalej len „ústav“). Prípisom z 21. novembra 2000 ústav žiadal okresný súd, aby mu predložil originál predmetnej dokumentácie, keďže v spise, ktorý mu bol zaslaný 31. októbra 2000, sa nenachádzal. Za tým účelom okresný súd prípisom zo 4. decembra 2000 vyzval odporcu na predloženie originálu sťažnosti z 29. mája 1995,

výzvou z 15. januára 2001 urgoval právneho zástupcu odporcu na splnenie tejto úlohy a prípisom z 30. januára 2001 vyzval S., a. s., Odštepny závod K., na predloženie listín týkajúcich sa pani J.

Prípisom z 18. septembra 2001 ústav zaslal okresnému súdu stanovisko, že nemôže pristúpiť k vypracovaniu znaleckého posudku z dôvodu nesplnenia podmienky predloženia posudzovaných materiálov v origináli. Následne okresný súd prípisom z 3. októbra 2001 žiadal ústav o špecifikovanie podkladov, pričom požadované informácie mu zaslal prípisom z 26. novembra 2001.

Okresný súd 6. decembra 2001 nariadil pojednávanie na 18. február 2002, ktoré z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa (pre liečebný pobyt) bolo odročené na 8. apríl 2002. Na pojednávaní 8. apríla 2002 bol sťažovateľ vyzvaný na špecifikáciu žaloby. Ďalej okresný súd vo veci pojednával 17. júna 2002 a 24. júna 2002, pričom prostredníctvom Obvodného oddelenia Policajného zboru Sabinov predvolával na pojednávania svedkyne (prípisom zo 14. júna 2002, z 24. júna 2002), vykonal úradný záznam, že vykonal dopyt ústavu, či bude potrebné vykonať ukážky písma svedkýň, a 26. júna 2002 zaslal spis ústavu za účelom vypracovania posudku.

Následne po doručení vypravovaného znaleckého posudku ústavom (10. októbra 2002) okresný súd 17. októbra 2002 nariadil pojednávanie na 11. december 2002 a prípisom z 21. októbra 2002 zaslal posudok účastníkom konania na vyjadrenie. Pojednávanie konané 11. decembra 2002 bolo odročené na 12. marec 2003, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým zamietol návrh sťažovateľa, a tiež návrh odporcov, pričom zároveň účastníkom nepriznal náhradu trov konania.

Na základe odvolania sťažovateľa (26. mája 2003) krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 288/03 z 30. augusta 2004 zrušil napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá, a v nadväzujúcom výroku o trovách konania a trovách štátu vo vzťahu k sťažovateľovi a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Predmetné uznesenie bolo okresnému súdu doručené 25. októbra 2004.

Okresný súd na základe pokynov krajského súdu rozhodol opakovane rozsudkom z 2. februára 2005, proti ktorému bolo podané odvolanie zo strany sťažovateľa a zároveň bolo urobené podanie aj vo vzťahu k úprave petitu žaloby. Spisový materiál bol predložený krajskému súdu 7. júna 2005 a vo veci bolo rozhodnuté 28. novembra 2005 s tým, že opäť bol prvostupňový rozsudok zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Uznesenie odvolacieho súdu bolo okresnému súdu doručené 23. februára 2006.

Následne okresný súd uznesením z 26. apríla 2006 pripustil upresnenie návrhu sťažovateľa v zmysle jeho písomného podania z 29. apríla 2002, ale len vo vzťahu k odporcovi v 1. rade. Uznesením z 24. apríla 2006 okresný súd rozhodol o nepripustení zmeny návrhu sťažovateľa z 19. mája 2005 a ďalej vo veci konal po výzvach na predloženie dôkazov.

Pojednávania nariadené okresným súdom na 24. máj 2006, 7. jún 2006 a rovnako na 21. jún 2006 boli odročené z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti účastníkov konania.

Z dôvodu pridelenia veci novému zákonnému sudcovi okresný súd až 22. mája 2007 nariadil ďalšie pojednávanie vo veci na 27. jún 2007 a za tým účelom predvolal účastníkov konania. Pojednávanie konané 27. júna 2007 bolo odročené z dôvodu návratu zákonného sudcu zo stáže.

Od uvedeného obdobia ďalej okresný súd konal vo veci plynulo (pojednával 18. októbra 2007, 22. októbra 2007, 7. februára 2008, prípisom z 26. novembra 2007 vyzval svedkov na účasť na pojednávaní, pripustil zmenu návrhu sťažovateľa). Na ostatnom pojednávaní 10. marca 2008 sťažovateľ trval na výsluchu navrhovaných svedkov; z uvedeného dôvodu bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatoval, že doterajšia neprimeraná dĺžka namietaného konania bola spôsobená jednak viacerými obdobiami nečinnosti okresného súdu, ako aj jeho neefektívnou činnosťou.

Za obdobia neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu považoval ústavný súd obdobie od 23. októbra 1997 (doručenie stanoviska odporcu k znaleckému posudku PhDr. J.) do 31. júla 1998 (pojednávania vo veci), ďalej obdobie od 11. októbra 1999 (odročenie pojednávania a vykonaný úradný záznam so sťažovateľom z dôvodu nevrátenia spisu znalkyňou PhDr. M.) do 23. marca 2000 (okresný súd zaslal spis krajskému súdu za účelom rozhodnutia o námietke zaujatosti voči vybavujúcej sudkyňi) a predovšetkým obdobie od 21. júna 2006 (odročenie pojednávania z dôvodu vykonávania stáže zákonnej sudkyne) do 22. mája 2007 (kedy okresný súd nariadil pojednávania na 27. jún 2007).

Ústavný súd v rámci svojej stabilizovanej judikatúry poukazuje na to, že k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní, a teda k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen nekonaním (nečinnosťou) príslušného súdu, ale aj nesprávnou (neefektívnou) činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa na súd obrátil (II. ÚS 2/01).

Z judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva, že ak je konanie pred okresným súdom poznačené zbytočnými priet'ahmi v dôsledku neefektívnej činnosti okresného súdu, postačuje len vymedzenie najzávažnejších období takejto neefektívnej činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy (m. m. II. ÚS 131/02).

Podľa názoru ústavného súdu je poznačená neefektívnou činnosťou, a teda zbytočnými priet'ahmi, najmä tá časť súdneho konania, počas ktorej sa vykonávalo znalecké dokazovanie. Neefektívne úkony, ktoré vo svojom súhrne spôsobili priet'ahy v činnosti okresného súdu, boli zistené od 16. mája 1996 (keď okresný súd vo veci prvýkrát nariadil znalecké dokazovanie) do 19. júna 1997 (kedy vypracovaný znalecký posudok okresný súd doručoval účastníkom konania), od 7. augusta 1998 (keď okresný súd pribral do konania znalkyňu PhDr. M. M.) do 11. júna 1999 (kedy po urgenciách znalkyňa konečne vypracovala znalecký posudok a doručila ho okresnému súdu) a taktiež aj od 12. júla 2000 (keď okresný súd pribral do konania ako znalca ústav) do 10. októbra 2002 (doručenie vypracovaného znaleckého posudku ústavom).

Možno zhrnúť, že zabezpečovanie znaleckého dokazovania trvalo okresnému súdu viac než štyri roky, čo nemožno považovať za efektívnu činnosť. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v tomto prípade nevyužil dôsledne a včas všetky procesné prostriedky, ktoré umožňujú zabezpečiť urýchlené zabezpečenie znaleckých posudkov. V tejto súvislosti ústavný súd poukázal na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej „zbytočné prietahy môžu vzniknúť aj vtedy, ak všeobecný súd, ktorý vo veci koná, neuplatnil svoju právomoc voči znalcovi, ktorý včas nepredložil znalecký posudok“ (IV. ÚS 239/03).

Ústavný súd neakceptoval argumentáciu predsedu okresného súdu, podľa ktorej „vo veci konalo v priebehu tohto konania viacero sudcov, dvaja z nich v dôsledku postupu na súd vyššieho stupňa, prestali vykonávať funkciu sudcu na Okresnom súde v Prešove a vec bola stále pridelená novokonajúcemu sudcovi, ktorý sa musel oboznámiť s obširným materiálom“, s poukazom na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej množstvo vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavné významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00).

Vzhľadom na skutočnosť, že na doterajšiu neprimeranú dĺžku konania v predmetnej veci (takmer 13 rokov) mali zásadný vplyv viaceré už uvedené nedostatky v činnosti okresného súdu, ústavný súd posúdil predmetné konanie ako pomalé a neúčinné, t. j. ako konanie so zbytočnými prietahmi zavinenými okresným súdom, a rozhodol, že v namietanom konaní došlo postupom okresného súdu k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3

ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní finančného zadosťučinenia.

Vzhľadom na to, že v čase rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa nebolo ešte namietané konanie právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/95 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk. Uplatňovanú sumu zadosťučinenia sťažovateľ odôvodnil vysokou mierou právnej neistoty spôsobenej nečinnosťou okresného súdu, v dôsledku ktorej utrpel najmä psychickú ujmu, keďže v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania mal sťažený bežný rodinný i pracovný život.

Pri určovaní sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie označeného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu v konaní, povahu konania o ochranu osobnosti) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk. Sťažovateľom požadovanú výšku finančného zadosťučinenia ústavný súd považoval v okolnostiach prípadu za neprimeranú.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. I. R. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd

vychádzajúc z návrhu právneho zástupcu sťažovateľa ich vyčíslil sumou 6 296 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanú zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk), t. j. 2-krát 2 970 Sk a 2-krát 178 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľa doručené ústavnému súdu 6. marca 2008 (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (sumarizácia dosiaľ známych skutočností) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júna 2008